

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 233/03-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti D. G., bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., so sídlom K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 444/02 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 20 C 1326/96) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 444/02 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 20 C 1326/96) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 444/02 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 20 C 1326/96) konal bez zbytočných prietáhov.

3. D. G. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 35 000 Sk (slovom tridsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. D. G. p r i z n á v a náhradu trov konania vo výške 8 800 Sk (slovom osemtisíc osemsto slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť na účet jej právnej zástupkyne JUDr. I. R., K., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. októbra 2002 doručená sťažnosť D. G., bytom K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., so sídlom K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní pôvodne vedenom pod sp. zn. 20 C 1326/96, t. č. vedenom pod sp. zn. 30 C 444/02.

Sťažovateľka v sťažnosti uvádza, že 20. novembra 1996 podala ako navrhovateľka v 1. rade spolu s navrhovateľkou v 2. rade žalobu proti Bytovému podniku mesta Košice, ktorá sa týkala zľavy z nájomného. Vec sa vedie na okresnom súde pod sp. zn. 20 C 1326/96 (z okresným súdom predloženého spisu vplynulo, že t. č. sa konanie vedie pod sp. zn. 30 C 444/02). Vo veci sa zatiaľ uskutočnilo len jedno pojednávanie 2. marca 1999 a okresný súd vo veci dosiaľ nerozhodol. Podaním zo 6. augusta 2003 označeným ako „Prieťahy v konaní sp. zn. 20 C 1326/96-40“ sťažovateľka upozornila okresný súd na prieťahy v doterajšom priebehu konania. Na toto podanie sťažovateľka nedostala odpoveď.

Na základe postupu okresného súdu v doterajšom priebehu konania sťažovateľka vyslovuje názor, že v namietanom konaní nepochybne dochádza k priet'ahom, a žiada, aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a po jej prerokovaní rozhodol vo veci týmto nálezom:

„Právo sťažovateľky na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov zakotvené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zakotvené v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8 bolo postupom Okresného súdu Košice II vo veci vedenej pod sp. zn. 20 C 1326/96 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd Košice II konal vo veci vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 20 C 1326/96 bez priet'ahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke finančné zadost'učinenie vo výške 100. 000,- Sk.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke všetky trovy tohto konania.“.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením z 26. novembra 2003 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval okresný súd, aby sa vyjadril k sťažnosti, ako aj k otázke konania ústneho pojednávania. Na vyjadrenie sa ohľadom ústneho pojednávania vyzval ústavný súd aj sťažovateľku.

Okresný súd a aj sťažovateľka oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Okresný súd sa k sťažnosti vyjadril nasledovne:

„...Podaním, doručeným tunajšiemu súdu dňa 23. 12. 2003, ma žiadate o vyjadrenie sa k sťažnosti D. G. vo veci vedenej pod sp. zn. 30 C 444/02 (predtým 20 C 1326/96).

Po oboznámení sa s predloženou sťažnosťou, ako aj s napadnutým spisom tunajšieho súdu, v ktorom sa namietajú prietahy v konaní, Vám dávam nasledujúce vyjadrenie:

S poukazom na § 53 ods. 1 zákona o organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov som toho názoru, že predmetná sťažnosť nie je prípustná, nakoľko sťažovateľka nevyčerpala všetky prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu jej základných práv účinne poskytuje.

Z ustanovenia § 19 zákona o štátnej správe súdov totiž vyplýva, že sťažnosť sa podáva na príslušnom orgáne štátnej správy súdu. Sťažovateľkou ale takáto sťažnosť podaná nebola, čo nepopiera ani samotná sťažovateľka. Je síce pravdou, že v predmetnom spise sa nachádza podanie sťažovateľky označené ako „prietahy v konaní sp. zn. 20 C 1326/96“, avšak toto bolo adresované Okresnému súdu Košice II, teda nie orgánu štátnej správy súdu.

Uvedené podanie nebolo zo spisu zákonným sudcom vylúčené, pričom o podaniach, adresovaných do konkrétnych súdnych spisov, môžu rozhodovať len vo veci konajúci zákonní sudcovia.

K samotnému obsahu spisu je potrebné uviesť, že návrh na začatie konania síce bol podaný dňa 20. 11. 1996, avšak doplatok súdneho poplatku bol zaplatený až na základe výzvy súdu dňa 24. 2. 1997.

Na deň 26. 5. 1997 boli žalobkyne (jednou z nich je i sťažovateľka) predvolané na informatívny výsluch, na ktorom boli súdom poučené o náležitostiach návrhu a spôsobe jeho opravy. Obe žalobkyne, teda aj sťažovateľka, zhodne uviedli, že poučeniu porozumeli a v súdom stanovenej 15-dňovej lehote doručia súdu opravené podanie.

Napriek uvedenému sa tak nestalo a žalobný petit bol zo strany žalobkýň upresnený až po ďalšej výzve súdu dňa 13. 8. 1997, kedy bol zaplatený aj doplatok súdneho poplatku.

Dňa 21. 8. 1997 bol daný pokyn pre doručenie rovnopisu žalobného návrhu žalovanému, ktorý bol vyzvaný na vyjadrenie sa k nemu v lehote 15 dní. Stanovisko žalovaného bolo súdu doručené 15. 10. 1997.

V júli 1998 bolo vyjadrenie žalovaného doručené žalobkyniam a vo februári 1999 bol určený termín pojednávania na deň 22. 3. 1999. Uvedené pojednávanie bolo odročené

na neurčito za účelom predloženia listinných dokladov zo strany žalovaného a špecifikácie uplatňovaného nároku zo strany žalobkyne (sťažovateľky).

V máji 1999 bolo podanie žalobkyne doručované na vyjadrenie žalovanému.

Následne došlo opatrením predsedu súdu v dňoch 12. 7. 1999 a 2. 10. 2000 k zmene zákonných sudcov v danej veci.

Dňa 21. 6. 2001 dala konajúca sudkyňa pokyn pre doručenie prípisov žalobkyňi, právnej zástupkyňi žalovaného a Okresnému úradu Košice I za účelom zabezpečenia dokladov potrebných pre ďalšie konanie vo veci. Doručovanie právnej zástupkyňi žalovaného bolo bez pozitívneho výsledku, preto bolo opakované podľa pokynu sudkyne v decembri 2001 na novozistenú adresu.

Uznesením zo dňa 1. 3. 2002, ktoré nadobudlo právoplatnosť 26. 4. 2002, bolo konanie o nároku žalobkyne v 2. rade zastavené a konanie o nároku žalobkyne v 1. rade (sťažovateľky) bolo vylúčené na samostatné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 30 C 444/02.

Dňa 15. 2. 2003 nastúpila JUDr. A. G., ktorá vo veci konala, na materskú dovolenku, preto bola predmetná vec pridelená následne do súdneho oddelenia sudkyne JUDr. A. M. a dňa 16. 4. 2003 do súdneho oddelenia nového sudcu JUDr. A. P., ktorý dňa 17. 10. 2003 dal pokyn pre doručenie výzvy sťažovateľke.

Vzhľadom na vyššie uvedenú chronológiu vo veci vykonaných úkonov možno pripustiť, že v danom konaní došlo v určitých časových obdobiach k prietahom. Tieto boli spôsobené predovšetkým opakovanou zmenou zákonných sudcov v danom konaní, ktorí pri prevzatí väčšieho množstva spisov sa len postupne mohli s týmito oboznamovať a následne v nich začať vykonávať úkony, ako aj enormnou zaťaženosťou všetkých sudcov tunajšieho súdu. Aj v súčasnosti je v súdnom oddelení vo veci konajúceho sudcu JUDr. A. P. takmer 800 nevybavených vecí, čo mu neumožňuje ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno od neho vyžadovať, konať vo všetkých pridelených veciach bez prietahov.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na skutočnosť, že prietahy v danom konaní spôsobila aj samotná sťažovateľka, ktorá petit žalobného návrhu neupravila v súdom stanovenej lehote, ale až po opätovnej výzve súdu. Rovnako postupovala aj pri uhrádzaní doplatku súdneho poplatku.

Tiež nemožno súhlasiť s názorom sťažovateľky, že v danom prípade sa jedná o skutkovo jednoduchý spor.

Sťažovateľkou požadované finančné zadostučinenie považujem vzhľadom na predmet sporu a vyššie uvádzané skutočnosti za neprimerane vysoké. “.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prerokovanie jej veci v primeranom čase podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným ... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd uzavrel, že namietané konanie sp. zn. 30 C 444/02 o zľave nájomného je štandardnou súčasťou rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nie je ani právne a ani fakticky zložitá. Rovnako povaha veci nie je taká, aby si toto konanie vyžadovalo časovo náročnejší alebo osobitný prístup.

2. Čo sa týka správania sťažovateľky v namietanom konaní, táto postupovala aktívne a súčinnosť. Na výzvu okresného súdu upravila náležitosti návrhu a bez zbytočného odkladu reagovala aj na ďalšie výzvy okresného súdu. Svojím správaním v období od podania návrhu až do 13. augusta 1997, keď bol upresnený zo strany sťažovateľky (aj druhej navrhovateľky) petit návrhu a doplatený súdny poplatok, však prispela podľa názoru ústavného súdu k predĺženiu tejto fázy (časti) konania.

3. Posledným kritériom, na základe ktorého ústavný súd posudzoval, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v konaní vedenom pôvodne pod sp. zn. 20 C 1326/96, t. č. pod sp. zn. 30 C 444/02.

Ústavný súd zo spisu zistil v zásade obdobné skutočnosti, ako uviedol vo svojom vyjadrení predsedu okresného súdu.

Po podaní návrhu 20. novembra 1996 tento obe navrhovateľky (jednou z nich bola sťažovateľka) dopĺňali na základe výzvy okresného súdu podľa jeho požiadaviek až do 13. augusta 1997, t. j. prispeli k predĺženiu tejto fázy (časti) konania, a preto toto obdobie ústavný súd nehodnotí ako obdobie, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom v konaní.

V ďalšom období okresný súd 21. augusta 1997 vyzval žalovaného na predloženie podkladov a v júli 1998 zaslal vyjadrenie žalovaného sťažovateľke (a ďalšej žalobkyni); 22. marca 1999 sa uskutočnilo prvé a zatiaľ jediné pojednávanie vo veci samej (keď predtým ešte 4. marca 1999 druhá žalobkyňa oznámila, že na pokračovaní sporu netrvá). Toto pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že sťažovateľke a aj žalovanému bolo uložené predložiť súdom požadované dokumenty. Sťažovateľka si túto povinnosť splnila 31. marca 1999. Od júna 1999, keď okresný súd vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k podkladom sťažovateľky, až do 23. augusta 2001, t. j. viac ako dva roky, okresný súd neurobil žiaden procesný úkon. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že napriek zdôvodneniam predsedu okresného súdu, že dochádza k zmene zákonných sudcov, táto skutočnosť nemôže byť ospravedlnením vyše dvojročnej nečinnosti okresného súdu a toto obdobie ústavný súd zhodnotil ako obdobie, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom

v konaní. V ďalšom období okresný súd opakovane vyzval žalovaného, aby sa vyjadril k žalobe, a sťažovateľku, aby oznámila, či trvá na žalobe. Po oznámení sťažovateľky, že trvá na žalobe, po získaní vyjadrenia štátneho hygienika a výzve pre žalovaného predložiť podklady okresný súd 1. marca 2002 uznesením zastavil konanie voči žalovanej v druhom rade a žalobu sťažovateľky vylúčil na samostatné konanie. Po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o vylúčení veci na samostatné konanie (26. apríla 2002) okresný súd až do 17. októbra 2003 vo veci neurobil ani jeden procesný úkon (17. októbra 2003 vyzval sťažovateľku na vyjadrenie, či trvá na žalobe - táto obratom 4. novembra 2003 oznámila, že na žalobe trvá) a zo spisu vyplynulo, že tento stav pretrvával až do 20. januára 2004, keď bol spis predložený ústavnému súdu. Ústavný súd aj toto obdobie nečinnosti od 26. apríla 2002 do 17. októbra 2003 vyhodnotil ako zbytočné priet'ahy v konaní.

Vzhľadom na zistenie zbytočných priet'ahov v namietanom konaní v trvaní tri a pol roka ústavný súd rozhodol, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 444/02 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 20 C 1926/96) porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prerokovanie veci v primeranom čase podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 30 C 444/02 (pôvodne sp. zn. 20 C 1326/96) konal bez zbytočných priet'ahov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti požadovala primerané finančné zadosťučinenie od okresného súdu vo výške 100 000 Sk, čo odôvodnila nasledovne:

„Domnieva sa, že doba, ktorá uplynula od podania návrhu až doposiaľ, doba 6 rokov a 10 mesiacov, je neprimerane dlhá, ničím neospravedlniteľná a spôsobil ju odporca svojou nečinnosťou.

Vzhľadom na to, že to bol práve odporca, orgán, ktorého úlohou je ochrana zákonnosti a zmyslom činnosti, ktorého je postupovať v súdnom konaní tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, je dôsledok - pocit márnosti, snahy dovolať sa spravodlivosti, ktorý sťažovateľka nezvratne nadobudla, neospravedlniteľný.“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietahov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Vzhľadom na dobu nečinnosti okresného súdu v konaní sp. zn. 30 C 444/02 (pôvodne sp. zn. 20 C 1326/96), berúc do úvahy, že sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby nepričinila, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti, ústavný súd považoval priznanie sumy 35 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré vznikli právnej zástupkyňi sťažovateľky JUDr. I. R. vo výške 8 800 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2002, ktorá bola 12 811 Sk. Náhrada bola priznaná za dva úkony po 4 270 Sk a 130 Sk režijný paušál, t. j. v rozsahu uplatnenom právnu zástupkyňou sťažovateľky 20. januára 2004. Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2004